

DMTT O‘QITUVCHI-LOGOPEDINING ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHINING DOLZARB MASALALARI

Abdunazarova Shaxlo Nematovna

Farg‘ona shahar Maktabgacha va Maktab ta‘limi bo‘limiga qarashli 36 –DMTTda logopedi

Annotatsiya: *Boshqa mashg‘ulotlardan farqli ravishda o‘quv jarayonida zamonaviy ta‘lim texnologiyalardan foydalanish o‘quvchidan ko‘proq fikrlash, tahlil qilish va nutq so‘zlashni talab etadi. Zamonaviy ta‘lim texnologiyalardan foydalanish o‘quvchini chuqur fikr yuritishga, ma‘lumotlarni xayolan jamlash va nutq orqali yetkazib berishga urg‘u beradi. Zamonaviy ta‘lim texnologiyalarni nutq o‘stirish mashg‘ulotlarida qo‘llash bugungi kunning dolzarb masalasidir.*

Kalit so‘zlar: *barmoq gimnastikasi, artikulyar gimnastika, nafas olish gimnastikasi, yuz mushaklarining rivojlanishi, yuzning o‘z-o‘zidan massaji, jismoniy mashqlar, ko‘z gimnastikasi, qum terapiyasi*

KIRISH

Hozirgi vaqtda korreksiya pedagogikasining dolzarb vazifalaridan biri bu maktabgacha yoshdagi bolalarda til va nutq buzilishlarini tuzatish jarayonining samaradorligini yanada mukammal oshirishdir. Tuzatish ishlarida zamonaviy texnologiyalar oydalanishning ijobiy tomoni, turli noan‘anaviy usul va usullardan foydalanish bolalarning e‘tiborini va xotirasini rivojlantirishga ijobiy ta‘sir ko‘rsatadi. Bolada mustaqillik, qat‘iyatlilik, barmoq harakatchanligi, ijodiy xayolot, so‘z boyligi, shu bilanbirga bolalarni charchashning oldini oladi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Jahon maydoniga kirishga yo‘naltirilgan yangi ta‘lim tizimini shakllantirish maktabgacha ta‘lim muassasalarining pedagogik nazariyasi va amaliyotida jiddiy o‘zgarishlarni, pedagogik texnologiyalarni takomillashtirishni talab qiladi. Bugungi kunda har qanday maktabgacha ta‘lim muassasasi, o‘zgaruvchanlik printsipiga muvofiq, o‘z ta‘lim modelini tanlash va tegishli g‘oyalar va texnologiyalar asosida pedagogik jarayonni loyihalashtirish huquqiga ega. Pedagogik jarayonning barcha sub‘ektlari faoliyatining asosi "Men o‘qiyman, men o‘zimni o‘rganmayapman" modelidir, shuning uchun zamonaviy o‘qituvchi bolaning bilim faolligini rag‘batlantirishi mumkin bo‘lgan, pedagogik texnologiyalarning butun arsenaliga ega bo‘lishi kerak. Bundan tashqari, o‘qituvchi ta‘lim mazmunida yuzaga keladigan o‘zgarishlarga moslashuvchan javob bera olioshi, uni bolalarning paydo bo‘ladigan va doimiy ravishda o‘zgarib turadigan bilim qiziqishlarini hisobga olgan holda moslashtirishga tayyor bo‘lishi kerak.

Yuqoridagilardan kelib chiqqan holda logoped o‘qituvchilarda ham zamonaviy ta‘lim texnologiyalaridan foydalanish zarurati paydo bo‘ldi. Kasbiy faoliyatimda quyidagi zamonaviy o‘quv texnologiyalaridan faol foydalanaman. Ta‘limni rivojlantirish texnologiyasi har bir bolaning individual kognitiv qobiliyatini rivojlantirishga, o‘zini shaxs sifatida bilishga, o‘quv jarayonida o‘zini o‘zi belgilashga va o‘zini o‘zi anglashga qaratilgan; nazariy fikrlash, faoliyatini shakllantirishda katta yordam beradi.

Ta‘limni rivojlantirish texnologiyasi o‘qituvchi va bolalarning kollektiv taqsimlash faoliyati asosida o‘zaro aloqadorligini, o‘quvchilarning ilmiy-tadqiqot va qidiruv faoliyatida o‘quv muloqotini tashkil etish orqali ta‘lim muammolarini hal qilishning turli usullarini izlashni o‘z ichiga oladi.

O‘yin texnologiyalari bolalarni o‘quv faoliyati, jamoaviy faoliyat va muloqotga jalb qilish, maktabgacha yoshdagi bolalarning qiziquvchan kognitiv faoliyatini tashkil etishga qaratilgan.

MUHOKAMA

Ta‘lim jarayonida qo‘llash: haqiqiy vaziyatlarni taqlid qilish, ixtiro qilingan yoki tiklangan ertak yoki mini-hikoyalar.

Ushbu texnologiyadan foydalanishning natijasi: o‘rganilayotgan materialni bolalar tomonidan qiziqish bilan qabul qilish va ularni yangi bilimlarni o‘zlashtirishga jalb qilish. O‘yin bolalarning e‘tiborini tarbiyaviy vazifaga qaratishga yordam beradi, murakkab o‘quv topshiriqlarini yanada qulayroq qilish imkonini beradi va maktabgacha yoshdagi bolalar uchun ongli kognitiv motivatsiyani rivojlantirishga yordam beradi. O‘yinning afzalliklaridan biri shundaki, u har doim har bir bolaning faol harakatlarini talab qiladi. Shu sababli, to‘g‘ridan-to‘g‘ri ta‘lim faoliyatida uning yordami bilan men nafaqat bolalarning aqliy, balki motorli faoliyatini ham tashkil qilaman, chunki o‘yin vazifalarini bajarish har xil harakatlar bilan bog‘liq, bu ayniqsa bolalar uchun juda muhimdir - logopatlar.

NATIJA

Hamkorlik texnologiyasi tenglik, o‘qituvchi va bola munosabatlaridagi sheriklik, bolaga insoniy-shaxsiy munosabatni amalga oshirishga qaratilgan.

O‘quv jarayoniga tatbiq etish: bolalar bilan birgalikda maqsadlar, darslarning mazmuni ishlab chiqiladi, hamkorlik va hamjihatlikda baholanadi. Undagi eng muhim o‘rinni "o‘qituvchi - bola" munosabati egallaydi. Hamkorlik tushunchasida bola o‘zining o‘quv faoliyatining sub‘ekti sifatida namoyon bo‘ladi. Shuning uchun bitta jarayonning ikkita sub‘ekti birgalikda harakat qilishlari kerak; ularning hech biri boshqasidan ustun turmasligi kerak.

Ushbu texnologiyadan foydalanishning natijasi: aloqa madaniyati ko‘nikmalarini rivojlantirish, hamkorlik va tenglik muhitini yaratish, mustaqil tanqidiy fikrlashni rivojlantirish.

Differentsial o‘quv texnologiyasi o‘quvchilarning atrofdagi voqelikka bo‘lgan shaxsiy munosabati, yangi materialni o‘zlashtirish darajasi, yangi materialni o‘rganishga qiziqishi hisobga olingan holda nutq buzilishlarini aniqlash va tuzatish uchun maqbul sharoitlarni yaratishga qaratilgan.

Ta‘lim jarayonida qo‘llash: bolalarning individual xususiyatlarini va o‘quvchilarning nutqni rivojlantirish darajasini hisobga olgan holda guruhni shartli ravishda taqsimlash.

Ushbu texnologiyadan foydalanishning natijasi: samarali assimilyatsiya va yangi ma‘lumotlarni olish, nutqni rivojlantirishdagi kamchiliklarni muvaffaqiyatli tuzatish. Raqamli ta‘lim texnologiyalari nutqning turli jihatlariga, bolalarning aqliy rivojlanishiga ijobiy ta‘sir ko‘rsatishga va zamonaviy multimedia vositalari yordamida ta‘lim imkoniyatlarini kengaytirishga qaratilgan.

O‘quv jarayoniga tatbiq etish: o‘quv va kompyuter dasturlarini, o‘quv jarayonining barcha bosqichlarida individual va guruhli ta‘lim faoliyatida vizual didaktik material, shuningdek vizualizatsiya va bilvosita talaffuz qilish vositalaridan foydalanish.

Ushbu texnologiyadan foydalanishning natijasi quyidagilardan iborat: o‘rganish uchun motivatsiyani kuchaytirish, diqqatni jamlash, ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish, o‘zini o‘zi boshqarish ko‘nikmalarini shakllantirish, nutqni o‘stirish o‘z-o‘zini egallash qobiliyatlari Sog‘liqni tejaydigan texnologiyalar bolalar salomatligini saqlash va yaxshilashga qaratilgan. Ta‘lim jarayonida qo‘llash:

barmoq gimnastikasi, artikulyar gimnastika, nafas olish gimnastikasi, yuz mushaklarining rivojlanishi, yuzning o‘z-o‘zidan massaji, jismoniy mashqlar, ko‘z gimnastikasi, qum terapiyasi (individual darslarda) ta’lim faoliyatining barcha bosqichlarida qo‘llaniladi.

XULOSA

Ushbu texnologiyadan foydalanishning natijasi: bolalarning ish faoliyatini yaxshilash, e’tiborni, idrokni yaxshilash; kasallikning pasayishi; ortgan ishlash, chidamlilik; aqliy jarayonlarning rivojlanishi; ko‘rishni yaxshilash; umumiy va nozik vosita ko‘nikmalarini rivojlantirish; nutq faolligining ortishi; ijtimoiy moslashuv darajasining o‘stiradi.

Nafaqat logoped o‘qituvchilar balki barcha pedagoglar yangi ta’lim texnologiyalariga yaxlit tizim darajasida ega bo‘lish ham o‘z kasbiy darasini oshirishga imkon beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. F.R.Qodirova. R.M Qodirova. Maktabgacha yoshdagi bolalarga ikkinchi tilni o‘rgatish metodikasi. T., —Sano-standart, 2004.
2. F.R.Qodirova. R.M Qodirova. —Bolalar nutqini rivojlantirish nazariyasi va metodikasi. T., —Istiqlol, 2006.
3. Babayeva D.R. —Nutq o‘stirish metodikasi|| T.: TDPU 2016-yil. O‘quv qo‘llanma.
4. Akramova, X. (2020). Коррекционно-педагогические обобенности формирование навыков здорового образа жизни у детей с умственной осталостью в семейных условиях. Архив Научных Публикаций JSPI, 15(1). извлечено от https://science.i-edu.uz/index.php/archive_jspi/article/view/918